दिक्रमेण तद्वासिजनेषु आर्षे प्रयोगे क्वचित् एकार्थेऽपि लुक्। "लोकं विकुण्ठमुपनेष्यति गोकुलं स्म" भा० २।८।३२ "गोकुलं गोकुलवासिजनम्" श्रीधरः

गोकुलिका त्रि०गोर्नेत्रस्य कुलः संस्थानमत्र। १केकरे। गवि पङ्कस्थगव्यां कुलिकः जडइव। २पङ्कस्थगव्युपेक्षके च मेदि०।

गोक्षत न०३त०। १गोमये २गवा चरिते त्रि०।

गोक्षोडक पुंस्त्री गवि क्षोड इव कायति कै-क। सुश्रुतोक्ते प्रतुदखनभेदे कपोतादिगणे "कुलिङ्गगोक्षोडकेत्याद्युक्ता "प्रतुदाः" इत्युक्तं सुश्रुतेन।

गोखा स्त्री गां भूमिं खनत्यनया खन-ङा। नखे पाठान्तरे क्रोड़ादिषु पाठात् स्वाङ्गत्वेऽप्युपसर्जने न ङीष्

गोखु(क्षु)र पु०गोः पृथिव्याः खु(क्षु)र इव। स्वनामख्याते क्षुपभेदे। तत्पर्यायगुणाद्युक्तं भावप्र०

"गोक्षुरः क्षुरकोऽपि स्यात् त्रिकण्टः स्वादुकण्टकः। गोकण्टको गोक्षुरको वनशृङ्गाट इत्यपि। शूलं कषाश्च दंष्ट्रा च तथा स्यादिक्षुगन्धिका। गोक्षुरः शीतलः स्वादुर्बलकृद् वस्तिशोधनः। मधुरो दीपनो वृष्यः पुष्टिदश्चाश्मरीहरः। प्रमेहश्वासकासार्शःकृच्छ्रहृद्रोग वातनुत्"।

स च लघुपञ्चमूलान्तर्गतोदशमूलान्तर्गतश्च यथाह तत्रैव "शालपर्णी पृश्निपर्णी वार्त्ताकी कण्टकारिका। गोक्षुरः पञ्चभिश्चैतैः कनिष्ठं पञ्चमूलकम्। पञ्चमूलं लघु स्वादु बल्यम्पित्तानिलापहम्। नात्युष्णं बृंहणं ग्राहि ज्वर श्वासाश्मरीप्रणुत्" "उभाभ्यां पञ्चमूलाभ्यां दशमूलमुदाहृतम्। दशमूलं त्रिदोषघ्नं श्वासकासशिरोरुजः। तन्द्राशोथज्वरानाहपार्श्वपीडाऽरुचीर्हरेत्।"

गोखुरिः इकारान्तोऽपि तत्रार्थे शब्दर०पृषो०साधु।

गोगोयुग न०गवोर्द्वित्वम् गो+द्वित्वे गोयुगच्। गवोर्द्वित्वे।

गोगोष्ठ न० गोः स्थानम् गो+स्थाने गोष्ठच्। गवां स्थाने।

गोगृष्टि स्त्री गौर्गृष्टिः जात्या समासे परनिपातः। सकृत्प्रसूतायां गवि सि०कौ०।

गोग्रन्थि पु० गोर्जातो ग्रन्थिः। १करीषे। गोर्ग्रन्थिर्यत्र। २गोष्ठस्थाने। ३गोर्ग्रन्थिरिव। गोजिह्विकोषधौ मेदि०।

गोघ्न त्रि० गां हन्ति हन-क ६त०। गोहन्तरि। तद्व्रतं मनुना दर्शितं यथा

"उपपातकसंयुक्तोगोघ्नोमासं यवान् पिबेत्। कृतवापोवसेद्गोष्ठे चर्मणा तेन संवृतः। चतुर्थकालमश्नीयादक्षारलवणं मितम्। गोमूत्रेण चरेत् स्नानं द्वौ मासौ नियतेन्द्रियः। दिवानुगच्छेत्तागास्तु तिष्ठन्नूर्द्ध्वं रजः पिबेत्। शुश्रूषित्वा नमस्कृत्वा रात्रौ वीरासनं वसेत्। तिष्ठन्तीष्वनुतिष्ठेत्तु व्रजन्तीष्वप्यनुव्रजेत्। आसीनासु तथासीनोनियतोवीतमत्सरः। आतुरामभिशस्तां च चौरव्याघ्रादिभिर्भयैः। पतितां पङ्कमग्नां वा सर्वप्राणैर्विमोचयेत्। उष्णे वर्षति शीते वा मारुते वाति वा भृशम्। न कुर्वीतात्मनस्त्राणं गोरकृत्वा तु शक्तितः। आत्मनो यदि वान्येषां गृहे क्षेत्रे स्थलेऽथवा। भक्षयन्तीं न कथयेत् पिबन्तं चैव वत्सकम्। अनेन विधिना यस्तु गोघ्नोगामनुगच्छति। स गोहत्याकृतं पापं त्रिभिर्मासैर्व्यपोहति। वृषभैकादश गाश्च दद्यात् सुचरितव्रतः। अविद्यमाने सर्वस्वं वेदविद्भ्योनिवेदयेत्। "गोघ्नवत् विहितः कल्पश्चान्द्रायणमथापि वा" प्रा०त० स्मृतिः। गौर्हन्यतेऽस्मै सम्प्रादाने क। २अतिथिभेदे तस्यागमने हि मधुपर्कार्थं गोहननं विहितम् "महोक्षं वा महाजं वा श्रोत्रियाय प्रकल्पयेत्" इति स्मृतेः कलौ तु तन्निषेधः "मधुपर्के पशोर्वधः" इत्यादित्यपुराणे कलिवर्ज्येषु तस्योक्तेः।

गोघृत न०गोः पृथिव्या घृतमिव शस्य पोषकत्वात्। १वृष्टिजले त्रिका०। ६त०। २गव्ये घृते च

गोचन्दन न०गोशीर्षाख्यं चन्दनम् शा०त०। गोशीर्षाख्ये चन्दने "गोचन्दनामोहनिकामधुकमाक्षिकं मधु। सुवर्णमिति संयोगः पेयः सौभाग्यमिच्छता" सुश्रुतः

गोचर पु० गावः इन्द्रियाणि चरन्त्यस्मिन् नि०अच्। १इन्द्रियवेद्ये रूपरसादौ विषये। एकैकेन्द्रियविषयाश्च शब्दादयस्तत्र श्रोत्रस्य शब्दो विषयः, एवं त्वचः स्पर्शः, नेत्रस्य रूपम्, जिह्वाया रसः, घ्राणस्य गन्धः। २ज्ञानमात्रविषयेऽपि "सदसत्संशयगोचरोदरी" नैष० "अवाङ्मनसगोचरम्" वेदा०सा० गोचरत्वं ज्ञाननिरूपिता विषयता सा च स्वरूपसम्बन्धविशेषः। कर्त्तरि अच्। ३भूमिचरे त्रि०। गावश्चरन्त्यस्मिन् अच्। ४गवां प्रचारवनादौ, "उपारताः पश्चिमरात्रगोचरात्" किरा० ५गन्तव्यदेशे "इन्द्रियाणि हयानाहुर्विषयांस्तेषु गोचरान्" कठोप० ६देशमात्रे, "ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तोर्विषयगोचरे" देवीमा०। ७गवां व्योमगतिमतां ग्रहाणां चरः भावे अच्। गतिभेदे च "गोचरे वा विलग्ने वा ये ग्रहारिष्टसूचकाः" ज्यो० सनिमित्ततया